

Lundby 161
Arendal
Sonderingsgrävning
Grävningssrapport
Bedömning: stå. bopl.
Inv. nr 48935

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport
Nr 1970:10

Ark. Ark. Gbg. Kom.

GÖTEBORGS STADSMUSEI
BIBLIOTEK

Lundby 161

Grävningsrapport, kopia

Arendal

Sonderingsgrävning

Inventar 48935

15:S 66 B O P L A T S O M R Å D E, S T E N Å L D E R

Rikt material av lihultkaraktär samt kulturlager med konstruktioner.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Läge: (fig 1) Lundby,

Göteborgs stad, stadsäga 421, 422 + 424 + 425, 12977.

Grävningstid: 9 - 19 oktober 1970.

Arbetstid i fält: 86,5 arkeologtimmar, 175 grovarbetstimmar.

Undersökt yta: provområdets yta ca 30 000 kvm med schakt undersökt yta 19 kvm.

TOPOGRAFI

Undersökningsområdet utgörs av en före detta åker på östra sidan av Arendalsberget och omges helt av berg utom en liten öppning mot öster. Området har kallats "skalgrusbänkarna i Arendal" och sluttar mot öster ner mot ett större låglänt område (fig 23). Den yttre delen av denna gamla havsvik är uppfylld med muddermassor. Genom undersökningsområdets västra del går den gamla Arendalsvägen som nu endast är en halvt igenvuxen markväg. Väster om denna har vid odling av den högst belägna åkern bildats en kraftig terrasskant mot vägen. Området som ligger 15 - 35 m över havet är öppet och gräsbevuxet. I sydöstra delen finns en stor vattenfylld grop och intill denna finns spår efter materialtäkt i form av skalgrushämtning. Södra delen sluttar mot norr och ligger inom inhägnat

industriområde. En gärdesgård avdelar en åker i norra delen som är tämligen plan och omgiven av berg utom i söder. Denna norra del som är något sank ansluter i sin tur till det i norr belägna boplatsområdet 15:S 65.

TIDIGARE FYND

På platsen har tidigare vid flera olika tillfällen plockats flinta. Detta material finns registrerat under Lundby socken dagboksnummer 27 b = John B. Johansson nr 01:1. Allt som allt har tillvaratagits ca 200 redskap. En del spån har tillvaratagits däremot endast ett litet fåtal avslag eller skärvor. Bland föremålen finns bla följande:

- 10 skivyxor
- 3 skivmejslar
- 51 kärnyxor
- 10 lihultyxor
- 3 trindyxor
- 1 tjocknackig yxa
- 8 kölskrapor
- 23 kärnor
- 11 knackstenar
- 10 skivskrapor
- 6 spånskrapor
- 18 knivar
- 10 borrh

Föremålen har inv.nr 24993 - 25105, 67532 - 67617, 72757 - 72761 och 83422.

Dessutom finns ett antal föremål vilka härrör från såväl 15:S 66 som 15:S 65 (se rapport över 15:S 65).

ARBETSBESKRIVNING

Över området grävdes 103 provgropar 0,5 x 0,5 m stora samt tre halvmeterbreda schakt 20, 15 respektive 2 m långa. Gropar och schakt igenlades efter undersökningen.

GRÄVNINGSIAKTTAGELSER

På översiktsplanen (fig 18) har angetts de provgropar som dels

visat sig innehålla kulturlager och/eller konstruktioner dels de med skalförekomst. Dessutom har inringats den yta vilken bedömts vara den viktigaste att maskinavbana för att ta fram och undersöka kulturlagret och dess konstruktioner.

Provgroparna har visat att området kring men framför allt nedanför 25-metersnivån (ungefärligt inlagd på fig 18) under ploglagret består av sand och därunder lera. Detta torde vara en senglacial regressionslagerföljd, men sanden har säkerligen omlagrats vid den postglaciala transgressionen. Stora delar av sluttningen i södra delen av undersökningsområdet har ovanpå leran ett lager av skal som därmed skulle vara från senglacial tid. Även leran har i dessa delar visat sig vara skalförande. Området nedanför 25-metersnivån bestod av sand med grus i botten och öster om gärdesgården fanns gruset, som här innehöll rikligt med svallad slagen flinta, direkt under ploglagret. Detta gruslager härrör troligen från den postglaciala transgressionen.

Beträffande mängden flintavslag så urskiljes två områden med mycket höga koncentrationer. Det är dels området alldeles intill och nedanför 25-metersnivån (schakt I och II) samt området öster om gärdesgården. Det förstnämnda sammanfaller i stort sett med det område som också visat sig ha kulturlager och konstruktioner. I provgrop 24 fanns sot och skörbrända stenar (hård?) och i nr 58 en nedgrävning. Eftersom dessa gropar också var skalförande bör även detta område maskinavbanas och undersökas då det här kan finnas förutsättningar att benmaterial bevarats. Flinta förekom rikligt i lager 1 och 2 (fig 19 och 20) men även något i lager 3. I lager 4 i schakt I (fig 19) fanns svallad slagen flinta.

Lagerföljden i schakt I och II (fig 19 och 20) var:

(Ytan har ej avvägts)

1. Ploglager, sandigt.
2. Kulturlager sand innehållande konstruktioner. I schakt I var gränsen mellan ploglager och kulturlager oklar och kulturlagret möjligen sotigt. Hårdarna innehöll sot och skörbrända stenar.
3. Sand, grågul - gråbrun, fläckig, tämligen välsorterad. Gränsen mot kulturlagret bitvis oklar.

4. Sand, grusig (endast i schakt I).
5. Klapper bestående av 0,05 m stora stenar (endast i schakt I).
6. Finsand, ljusgrå (Endast i schakt II).

Lagerföljden i schakt III var:

1. Ploglager, grusigt, 0,25 m tjockt.
2. Grus, stenigt, 0,6 m tjockt, i underdelen rikligt med 0,05 m stora stenar.
3. Finsand, lerig.

FYNDBESKRIVNING

FYNDTABELL

Fynd nr	Grävn. enhet	Flinta redskap			Flinta avslag		Flinta övrig		Övrigt			
		art	st	gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	
:1-2	1	Pg 1			2	32	2	60				
:3	2	" 2					4	316				
:4-6	4	" 4	avsl.m. retusch	1	61	1	1	6	408			
:7-8	6	" 6			8	40	15	604				
:9-10	7	" 7			15	108	20	134				
:11-14	8	" 8	fragm. av mikrokärna	1	9	22	176	6	36	bränt ben	1	1
:15	9	" 9			3	17						
:16-17	10	" 10			2	72	12	362				
:18	11	" 11					5	52				
:19-20	12	" 12			2	12	4	19				
:21	13	" 13					2	193				
:22-23	14	" 14			2	6	1	1				
:24	16	" 16					5	87				
:25	17	" 17					9	71				
:26	18	" 18					1	4				
:27	19	" 19					1	56				
:28	20	" 20					1	6				
:29	23	" 23					3	109				
:30	24	" 24					2	22				
:31-32	25	" 25			3	4	8	65				
:33-35	26	" 27	spån m.ret.	1	6	5	133	8	217			
:36-37	27	" 27			4	63	6	100				
:38-40	28	" 28	tillsl. flintst. knuta	1	13	57	532	40	355			
:42-43	29	" 29			1	2	1	3				
:44-45	30	" 30			11	77	15	125				
:46-48	31	" 31	handtagskärna	1	12	36	189	100	890			
:49-50	32	" 32			2	4	1	2				
:51	33	" 33			2	9						
:52	34	" 34					1	26				

forts.

forts.

Fynd nr	Grävn. enhet	Flinta redskap			Flinta avslag		Flinta övrig		Övrigt			
		art	st	gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	
:53-54	35	Pg 35			1	5	1	7				
:55	36	" 36					4	58				
:56	37	" 37					4	81				
	38	Vak.										
:57	39	Pg 39					2	151				
:58-59	40	" 40			2	19	13	116				
:60-61	42	" 42			2	9	10	100				
:62	43	" 43					12	422				
:63-64	44	" 44			1	8	5	84				
:65-66	45	" 45			2	2	3	409				
:67-68	46	" 46			1	1	3	127				
:69-70	47	" 47			4	37	13	395				
:71-73	48	" 48	spån m.ret.	1	4	57	304	164	1750			
:74-75	49	" 49			6	18	4	61				
:76	50	" 50					2	66				
:77-78	53	" 53			2	9	9	170				
:79-80	54	" 54			1	14	2	2				
:81	57	" 57					2	30				
:82	58	" 58					10	54				
:83-84	59	" 59			1	5	3	39				
:85-86	60	" 60			1	7	2	37				
:87-89	61	" 61	avsl.m.ret.	1	4	1	3	3	29			
:90-91	62	" 62					11	89	4	169		
:92-94	63	" 63	avsl.m.ret.	1	16	23	111	9	197			
:95-99	64	" 64	knutor	2	45							
			avsl.m.ret.	3	9	42	246	22	192	br. ben	1	1
:100	65	" 65				5	14					
:101-103	66	" 66	spånkärna,									
			fragment	1	71	5	25	1	24			
:104-106	67	" 67	avsl.m.ret.									
			(kniv)	1	10	8	152	4	17			
:107-108	68	" 68				3	32	6	158			
:109-110	69	" 69				10	46	20	489			
:111-114	70	" 70	avsl.m.ret.	1	110							
			kärna	1	34	12	170	25	726			
:115-117	71	" 71	avsl.m.ret?	1	8	9	34	5	53			
:118-119	72	" 72				1	7	5	44			
:120-121	73	" 73				16	99	30	471			
:122-124	74	" 74	avsl.m.ret.	1	9	8	51	17	529			
:125-126	75	" 75				39	332	57	1000			
:127-128	76	" 76				9	38	17	212			
:129-130	77	" 77	knuta	1	60	2	4					
:131-133	78	" 78	tillslaget									
			flintst.									
			(knuta?)	1	24	4	59	13	297			
:134-135	79	" 79				18	90	47	778			
:136-137	80	" 80				2	102	4	78			
:138-139	81	" 81				6	34	27	960			
:140-141	82	" 82				16	144	6	113			
:142	83	" 83				1	89					
:143-144	84	" 84				1	1	1	16			
:145	87	" 87				2	20					
:146-147	90	" 90				1	9	1	8			

forts.

Fynd nr	Grävn. enhet	Flinta redskap			Flinta avslag		Flinta övrig		Övrigt			
		art	st	gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	
:148	92	Pg 92						3	33			
:149	93	" 93						1	13			
:150-154	94	" 94	kärna	1	15							
			tillslaget									
			flintstycke	1	8							
			spånskrapa	1	5	21	240	31	560			
:155-157	95	" 95	avsl.m.ret.	1	24	6	38	1	6			
:158-159	96	" 96				1	1	5	121			
:160-161	99	" 99				1	13	2	236			
:162-166	100	" 100	kärnor	4	73	63	271	50	375			
			knuta	1	33							
			avsl.m.ret.	4	40							
:167-168	101	" 101				9	31	8	35			
:169-170	102	" 102				8	32	11	58			
:171-173	103	" 103	kärnfragm.	1	16	3	32	7	23			
:174-186	104	Sch.I	handtags-									
			kärnor	2	54							
			kärnor	8	200							
			knutor	7	224							
			spånskrapa	3	11							
			kniv(?)	1	13							
			avsl.m.inhak	1	12							
			kärnfragm.	1	13							
			avsl.m.ret.	3	23							
			spetsredskap	1	65							
			tillslaget									
			flintstycke	1	186	432	3740	190	3130	avsl.av		
						+448	+3528			bergart		1
:187-199	105	Sch.II	knacksten	1	140							
			kärnor	27	828							
			knutor	19	688							
			handtags-									
			kärnor	4	68							
			kärnyxa	1	59							
			tillslaget									
			flintstycke	5	116							
			spånskrapa	1	6							
			kniv	3	17							
			mikrospån	7	3							
			avsl.m.ret.	13	210	1189	9494	452	7830	br.ben		1
:200-205	106	Sch. III	kärna	2	67							
			knuta	1	103							
			skrapa	1	9							
			avsl.m.ret.	5	81	398	2370	769	7430			
Summa				154		2645	20178	2403	34892			

Följande provgröpar var fyndtomma varför motsvarande fyndnummer är vakanta: nr 3, 5, 15, 21, 22, 41, 51, 52, 55, 56, 85, 86, 88, 89, 91, 97 och 98.

SAMMANFATTNING AV HELA FYNDMATERIALET

FLINTA

knackstenar

knacksten

1 st

kärnor	kärnfragment	2 st
	spånkärna, fragment	1 st
	knutor	30 st
	fragment av mikrokärna	1 st
	handtagskärnor	7 st
	kärnor	43 st
kärnredskap tillhuggna	tillslaget flintstycke	9 st
	kärnyxa	1 st
	spetsredskap	1 st
kärnredskap flathuggna		--
kärnredskap slipade		--
obearbetade avslag	mikrospån	7 st
	avslag	2645 st
avslagsredskap tillhuggna	skrapa	1 st
	avslag med inhak	1 st
	avslag med retusch	36 st
	spån med retusch	2 st
	spånskrapor	5 st
	kniv	4 st
avslagsredskap flathuggna		--
avslagsredskap slipade		--
övrig flinta	övrig	2403 st
BERGART	avslag	1 st
KVARTS		--
ÖVRIGT	brända ben	3 gr

Kärnyxan i fynd 105 har tre längsgående tillslagningskanter och har närmast ovalt tvärsnitt. Den är 7,9 cm lång, 3,5 bred och 2,2 cm tjock. I fynd 104 finns ett föremål med två längsgående tillslagningskanter och närmast tresidigt tvärsnitt och med egg. Detta föremål bör snarast betraktas som en kärnyxa. Den är emellertid gjord av ett stort avslag och har helt plan och obearbetad undersida. Den är 11,4 cm lång, 5,4 bred och 3,5 cm tjock.

Kärnorna är oregelbundna och klumpformade med en till flera plattformar. Några få spånkärnor förekommer men dessa är korta.

I fynd 104 och 105 är flintan till allra största delen icke svallad. Endast bland den övriga flintan finns en del svallade klumpar. Bland avslagen återfinns sammanlagt i fynd 104 och 105 ett 30-tal spån.

SAMMANFATTNING, DATERING OCH UTVÄRDERING

Boplatsområdet som provundersöktes med provgropar och schakt (fig 18) har visat sig innehålla ett synnerligen omfattande material av redskap och avslag av flinta samt dessutom ett kulturlager med konstruktioner i form av härdar och nedgrävningar och eventuellt stolphål (fig 19 och 20). Kulturlagret har visat sig ha en utsträckning av minst ca 3 000 kvm (fig 18). Undersökningsområdet utgörs av en stor före detta åker ca 15 - 35 m över havet som sluttar mot öster. Ena delen är rikt skalförande och finns uppenbarligen under utkanten på kulturlagret. Största delen av kulturlagret ligger alldeles nedanför 25-metersnivån på postglaciala avlagringar av sand. Det är också samma område som visat sig ha den ojämförligt största flintmängden. På lägre nivå ner mot 15-metersnivån finns rikligt med slagen flinta insvallad i gruslager.

Från platsen finns ett tidigare insamlat rikt material bla 51 kärnyxor, 10 skivyxor, 10 lihultyxor och 8 kölskrapor. Detta är huvudsakligen senmesolitiskt (lihultkultur). Det vid undersökningen framkomna materialet torde också vara av lihultkaraktär med bla 1 kärnyxa samt handtagskärnor och mikrospänkärnor. Dessutom finns det kraftigt insvallade materialet som utifrån nivån närmast är borealt men i vilket redskap är svåra att iakttaga på grund av den kraftiga svallningen.

Platsen kommer i samband med exploatering att vidareundersökas.